

Siersplitdrainage in de boomspiegel: you love it or you hate it!

‘Qua beheer heeft het alleen maar voordelen’, maar is dat wel de hele waarheid?

Iedere boom heeft een boomspiegel, maar diezelfde boomspiegel zorgt voor veel irritatie en onbegrip bij de burger. Boomspiegels zijn verzamelplaatsen voor hondenstront, onkruid en zwerfvuil. Verder zijn ze vaak lastig in voetgangerpassages. Veel handiger is het om tot aan de stam door te straten. De laatste jaren is daarom in een fors aantal gemeentes ervaring opgedaan met het aanbrengen van epoxy-giethars of siersplitdrainage in de boomspiegel. Boomzorg zet de ervaringen van een aantal gebruikers naast elkaar.

Auteur: Hein van Iersel

Oppervlakkig gezien zijn er alleen maar voordelen. Het materiaal zou water en zuurstof doorlaten, zou makkelijk te reinigen zijn en als belangrijkste eigenschap obstakeloos zijn. Wegbeheerders en bestratingsdeskundigen zijn op zoek naar een openbare ruimte met zo weinig mogelijk obstakels. Dat is handiger in het beheer, geeft een rustiger beeld, maar is zeker ook comfortabeler voor voetgangers en fietsers. Zeker de minder mobiele medeburgers die gebruik moeten maken van rolstoelen of rollators hebben veel voordeel van een obstakelvrije openbare ruimte. Toch wordt epoxy of giethars in veel gemeentes niet als het ei van columbus binnengehaald. Vooral boomverzorgers zetten hun vraagtekens bij het gevolgen van het materiaal voor de gezondheid van de bomen. Hoewel zij óók vaak de overduidelijke voordelen erkennen.

Venray

Een goed voorbeeld van de toepassing van epoxy-giethars is te vinden in de gemeente Venray. Deze Noord-Limburgse middelgrote stad heeft de laatste jaren haar stadscentrum ingrijpend veranderd. Daarbij is ingezet op een hoogkwalitatieve bestrating, een zeer gevarieerd beplantingsplan dat met name door boomkwekerij Ebben is ingevuld. Wegbeheerder Riny van Deursen heeft voor de afwerking van de boomspiegels gekozen voor siersplitdrainage, zoals dit materiaal officieel heet.

Van Deursen noemt dingen graag bij de naam en is onder zijn collega's berucht door stellingen zoals 'bomen horen in het bos'. Van Deursen bedoelt daarmee dat groen in de openbare ruimte weliswaar belangrijk is, maar wel volgend moet zijn aan andere zaken. Het comfort van de burger staat op de eerste plaats. Vanuit die visie

vindt Van Deursen het ook te verdedigen dat een boom in de openbare ruimte een beperkte levensduur heeft. Van Deursen: "Een straat gaat toch iedere zoveel jaar op de schop." Dat wil niet zeggen dat Van Deursen het materiaal zo maar lukraak in iedere boomspiegel heeft gestort. Volgens van Van Deursen zou de lucht en waterdoorlatendheid van het materiaal voor enkele jaren gegarandeerd zijn.

Comfort voor de burger

Los split

De realisatie van het Venrayse stadscentrum is nu twee jaar onderweg. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de nieuw te planten bomen te voorzien van gietijzeren boomroosters die verder afgestrooid zouden worden met siersplit. Van

Voorbeeld van opschot van pyrus dat door het epoxy of siersplitdrainage heen groeit. Onkruid verwijderen wordt dan heel lastig.

Deursen oordeelde al snel dat dit geen goed idee was. Kinderen en honden krabden het split uit de boomroosters. Verder vervuilde dit siersplit zeer snel en kon dan niet meer schoongemaakt worden. Van Deursen kwam via via op de oplossing om hetzelfde siersplit te mengen met een polyurethaan bindmiddel. Dit middel werd in Venray aangebracht door aanemersbedrijf Van Den Broek Heteren (www.vandenbroekheteren.nl). Benjamin van den Broek over zijn product: "De meeste mensen denken dat wij epoxy-hars gebruiken. Dat is niet zo. Epoxy is zeer UV-gevoelig. Wij gebruiken daarom een polyurethaan

bindmiddel. Dit middel is kleurloos en kan feitelijk met ieder soort grint of split worden gebruikt. Door te variëren met de gradatie van de siersplit kunnen we ook de water- en luchtdoorlatendheid van het materiaal beïnvloeden." Epoxy moet vanwege de UV-gevoeligheid volgens van den Broek voor buitengebruik worden ontraden. Volgens Van den Broek zou de standaard gradatie van het materiaal in staat zijn om per vierkante meter oppervlakte in vier minuten een kuub water door te laten. Er van uit gaande dat de ondergrond vrij draineert en geen verdere beperkingen oplevert. Volgens Van de Broek is het grote voordeel van

het materiaal dat het altijd enigszins flexibel blijft. Daarnaast is het materiaal ook uitstekend te repareren. Als laatste plus geeft hij dat siersplitdrainage in bijna ieder denkbare kleur geleverd worden. Het bindmiddel is kleurloos. De kleur wordt bepaald door de keuze van het split. In Venray is in samenspraak met de architect gekozen voor de St. Anna Grijs. Dit zou het best passen bij de gietijzeren boomroosters.

De bomen in Venray zijn zoals gezegd geleverd en geplant door Ebben Boomkwekers uit Cuyk. Het daadwerkelijke planten is verzorgd door

Marco Mouwen

Jan van Dijk

Benjamin Van den Broek: "Wat denk ik cruciaal is bij het aanbrengen van boomspiegels is expertise. Als de juiste producten worden gebruikt (goed bindmiddel, schone en droge split voor zowel toplaag als onderlaag, worteldoek) met een optimale verwerking, dan is er de hoogste garantie op succes. Als er in de losse split-laag onder de siersplitdrainage stof en zand zit, dan is er de mogelijkheid voor kleine zaadjes om wortel te schieten. Misschien is het ook goed om te vermelden dat in Engeland het siersplitdrainagesysteem al jaren toegepast wordt, met veel succes. In Engeland wordt het overigens Treepit system genoemd."

Oege Oevering, boombeheerder Dordrecht

Kuppen Boomverzorging, maar Ebben had als hoofdaannemer de eerste verantwoordelijkheid. Marco Mouwen: "Wij ware natuurlijk ook bezorgd over wat het materiaal met de bomen zou doen. We hebben daarom Henry Kuppen gevraagd te onderzoeken hoe het zuurstofgehalte in de bodem zich zou ontwikkelen na het planten. Dat hebben we nu gedaan en we zien eigenlijk geen verschil met vergelijkbare situaties waar geen siersplitdrainage of epoxy is toegepast. Blijft natuurlijk dat het materiaal door vervuiling verzadigd kan raken en alsnog de bodem afsluit. Maar nogmaals, dat hebben wij na ongeveer een jaar monitoren niet kunnen constateren."

Bomen horen in het bos

Toepassen

Toepassen van het materiaal is redelijk eenvoudig. Je start met een ondergrond van worteldoek. Daarop komt een dunne laag ongebonden split of grint en vervolgens een laag split die is aangemaakt met het polyurethaan bindmiddel. In eerste instantie was het materiaal tot bijna tegen de stam aangebracht. Bij de latere toepassingen is mal rondom de bomen aangebracht zodat het materiaal ongeveer 10 tot 15 centimeter van de boom verwijderd blijft. De toplaag van het gebonden materiaal is ongeveer 5 centimeter dik. Als de boom daar tegen komt te groeien zal door hakken extra ruimte moeten worden gemaakt. Aannemer Van Den Broek: "Normaal gesproken

Aanmaken van het materiaal

Riny van Deursen: "bomen horen in het bos"

Dick Mulder

wordt er wat extra ruimte gecreëerd door het zagen met een steenzaag of slijptol. Hakken of breken raden wij af."

Met epoxy is onkruid verwijderen nog lastiger

In het Zeeuwse dorp Breskens wordt in de boomspiegel een vergelijkbaar materiaal gebruikt. Daar wordt er voor gekozen om de siersplitdrainage in een zeer dunne laag aan te brengen. Als de boom groeit, zou dit materiaal vanzelf moeten breken en zo ruimte geven voor de boom.

Breed

Het is al gezegd: niet iedereen is direct enthousiast over het materiaal. Beleidsmedewerker Groen van de gemeente Venray Jan van Dijk ziet de overduidelijke voordelen van het materiaal op gebied van beheer en comfort voor de burger, maar zet zijn vraagtekens bij de grootschalige toepassing zonder een gedegen testperiode. Jan van Dijk: "Ik zou wel eens willen zien wat dit materiaal doet in de loop van enkele jaren. Vervuild het dan niet en loopt daarmee de doorlatendheid van het materiaal niet enorm terug? Uit eigen ervaring weet Van Dijk dat zelfs in huishoudelijk gebruik het materiaal op termijn dichtslibt en niet meer schoon is te houden. Nu hebben wij dit materiaal toegepast in het hele centrum. Ik had daar niet voor gekozen. Ik zou

gestart zijn met een pilot op een minder prominente plek en deze na een paar jaar evalueren.

Van Dijk bevindt zich in zekere zin in goede gezelschap. Hoewel Benjamin van den Broek niet geheel verrassend met een lange lijst met referenties komt die allemaal positief zijn, zijn er meer gemeentelijke boombeheerders die hun vraagtekens stellen bij het materiaal of het materiaal of gestopt zijn met de toepassing. Dick Mulder van het Amsterdamse Stadsdeel vertelde vorige jaar in Boomzorg over zijn ervaringen met epoxy in de boomspiegel (zie Boomzorg 1 2009 'Spiegeltje, spiegeltje rond de boom, wie is de mooiste van het land'). Mulder: "Wij hebben inmiddels aan de stedenbouwkundige dienst doorgegeven dat wij in principe geen epoxy toegepast willen zien bij bomen. Dit heeft te maken met de kosten voor het onkruidvrij houden van de boomspiegel, maar ook de VTA-controle bij grote bomen is lastig met epoxy."

De mening van Mulder wordt grotendeels onderstreept door de mening boombeheerder Oege Oevering, beleidsadviseur groen bij de Gemeente Dordrecht. Oevering: "Bij wijze van proef hebben we in de gemeente Dordrecht de afgelopen jaren bij drie herbestratingsprojecten epoxy aan laten brengen. Ik ben nog niet helemaal gelukkig met het resultaat. Verschillende boomspiegels bevatten nog steeds onkruid, dat nu extra lastig te verwijderen is. Bij bomen die veel opschot vormen wordt de epoxy opzij gedrukt en groeit er

ook onkruid tussen het opschot. Bij deze bomen is het aanbrengen van epoxy vrijwel zinloos. De epoxy is aangebracht rond bestaande straatbomen. Wij merken daarbij op dat de kleur van het blad van deze bomen niet goed is. Dit kan te maken hebben met de slechte standplaats van voorheen. Ik ben echter bang dat daar wel het begin ligt van de oorzaak, maar dat het aanbrengen van epoxy nu het einde van de bomen betekent. De bomen herplanten wordt met de epoxylaag ook ingewikkelder. Al met al lijkt epoxy in Dordrecht weinig voordelen op te leveren. Voorlopig zie ik het enige voordeel in een hogere graad van netheid. De spiegels zijn tot de rand gevuld, er ontstaan geen plassen in de spiegel, geen zwerfvuil en geen hondenpoep."